

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectorii.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Nr. 5.

Brasiovu 1. Martiu 1872.

Anulu V.

Sumariu. Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'sa d'in 1784. (Continuare.) — Maculele in luna. — Petitiunea com. asoc. etc. in caus'a universitatii d'in Clusiu. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Câteva sume votate de càtra diet'a Ungariei pe a. 1872 pentru scopuri scientifique etc. — Bibliografia. — Contribuiri la fondulu academiéi romane.

Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'sa d'in 1784.

(Continuare.)

Guberniulu tieriei, pentru sugrumarea rescólei ceruse intrevenirea ostasimei aflatórie in Ungari'a. Bar. Bruckenthal in charthi'a sa d'in 20. Nov. adresa cancelariului conte Eszterházi, dice cà preagratiusu apromisulu ajutoriu d'in regatulu Ungariei e fórté bine venitu, e linisctoriu si insuflatoriu de mangaiere, mai alesu in privinti'a nobilimei, care se credea a fi parasita si lipsita de aperature, totu-odata acelu ajutoriu va face o puternica impresiune in turburatori. Gubernatoriulu isi dede opiniunea, cà intrevenirea a loru doue regimente n'ar fi de prisosu.

Bar. Bruckenthal sub dato 25. Nov. 1784 raportéza imperatului mai pre largu in caus'a acestei revolutiuni; éca cuvintele acelu raportu in esenti'a loru: Guberniulu tramese la teatrulu rescólei pe unu comisariu d'in sinulu seu. Aceluia 'i dede instructiune cà se lucre in cea mai strinsa cointielegere cu ostasimea, i-se orendu' ad latus episcopulu gr. or. Nic. Nikitich. Càtra poporu se emisera patente spre a'lu instruí, a'lu mulcomí si alu dogenu', cà se se feréscá de tóte escesele.

Gubernatoriulu in cointielegere cu comand'a gen. facu' dispusetiune, cà d'in partea gen. Pfefferkorn se se tramétiá unu oficiariu de statu magioru (Stabs-officier) lá loculu turburariloru, carele se anuncie turburatoriiloru, cà se voru face pasi la imperatulu pentru agratiare, in casu déca eli voru depune armele si voru estradá pre conducatori si retornandu la casele loru, voru petrece in linisce, ér d'in contra, cadiendu in disgrati'a imperatului, voru avé de a suferi cele mai grele pedepse, fiendu tractati cá ucidiatori si tetiunari. Episcopulu gr. orient. d'in partesi inca n'a lasatu nemicu neincercatu, pentrucá pre poporu se-lu abata dela calea retacita, elu se nevolia' prin cercularie a convinge pre poporu despre falsitatea ilusiuniloru sale, cu care l'au amagitu numai ómenii celi rei, de si de alta parte cu dorere vede, cà ici si colo si unii d'intre preoti erau amestecati in rebeliune. — Apoi se enumerara acele locuri, care fura mai alesu atinse prin devastatiunile turburatoriiloru. Mai tare fu devastatu intregu cerculu Zarandului; — tóta valea

Hatiegului, luanduse afara unele sate, procesulu Deveu séu alu Muresiului, Numai in 61 sate d'in comitatulu Uniadórei, 232 curti parte fura arse, parte depredate, si 28 nobili fura ucisi. S'au mai arsu si predatu curtile nobilitarie d'in Trascau*) si San-Georgiu. In comitatulu Albei d'incóce de Muresiu, s'au devastatu curtile d'in Vintiulu de diosu si d'in Besieneu (Besenyó); in comitatulu Sibiiului curtile dela Cior'a, Pischintiu. Ce s'a mai templatu dincolo de Muresiu, afara de scenele dela Abrudu si cele reportate d'in partea oficiolatoru dela Montanistica, pàna pe tempulu reportulu acestuia, nu éra cunoscutu gubernatoriului. Totusi elu adause atàta, cà dupa tenórea raporturiloru venite dela oficialii cercuali, proprietatile nobilitarie d'in Barabantiu, Tieln'a, Ampoiti'a si Bucerdea vinósa inca aru fi ajunsu la asemenea sórte. Se mai dicea si aceea, cà unii nobili maghiari numai prin aceea si-au mantuitu viéti'a, cà au primitu legea romanéscá, si s'au insocitu cu turburatori.

Dr. de med. Molnaru, despre care amu vorbitu si mai susu, fuse tramisu la tieranii resculati in Zarandu. Acesta in 17. Nov. nu departe de Bradu, avendu convenire cu o céta de 600 turburatori, s'a incercatu se afe, cà care suntu motivele, d'in care au purcesu aceste turburari? Acele motive dupa raportulu numitului romanu, ar fi fostu unele cá aceste: Turburatorii 'si punu tóta speranti'a loru in conscriptiunea intemplata in anulu trecutulu la Belgradu, cumu si in asigurarea conducatoriului loru primariu, Horia, cà adeca voi'a prea inalta a Maiestatei sale imperatului ar fi, cà se li-se dea arme, si cu modulu acesta atàtu ei, càtu si tiér'a intréga se se libereze de servitiale domnesci, despre a caroru asprime se plangu. Ocasione mai de aprópe la erumperea turburariloru a datu impregiurarea, cà duoi nobili, ambii v. judeci ai nobililoru, veniendu la loculu unde erau adunati ei, i-au impedecatu, cà se nu mérga la Belgradu, de unde voiau se céra arme. D'in asta cauza facunduse

*) Amu observatu mai susu, cà insurgentii n'au ajunsu pàna in Trascau. Aici adaogemu, cà in Trascau nu este si n'a fostu neci una curte nobilitaria, neci macaru ciocoiesca. Asia dara romanii n'au avutu de unde se le ardia. Inse raporturi de aceste false, dictate adesea si numai de spaima orba, au mai mersu in susu destule, cà-ci mai mergu inca si astadi.

Red. Trans.

tumultu, ambii nobili numai decâtu furá ucisi. In urmarea acesteia, tieranii s'au lasatu de propusulu de a merge la Belgradu, singuru numai d'in cauza că se temura, cumu-că in absentia loru li-se voru maltractá familiile d'in partea nobililoru. Asia s'au rescultatú eli insif, tieranii, in contra nobililoru; de aici apoi isi tragu originea si celelalte consecentie triste.

Considerandu punctele tramese d'in partea revolutionariloru, spre acceptare tablei comitatense d'in Deva; s'ar pareá, că la erumperea rescólei ar fi contribuitu si una persvasiune falsá a poporului, că nobilimea nu mai e de suferitu, că trebue se abdica de posesiunile sale, si acele se se impartia intre poporu.*)

D'in cercetarile facute până aici se probedia cele mai susu enarrate, cătra care se mai adauge si acea impregiurare factica, că Horia conducatoriulu primariu alu rescólei, aratandu poporului orbitu si amagitu, o cruce aurita, l'a sciutu convinge, că elu ar fi capatatú impoterire mai inalta a'lu duce pe poporu la Belgradu, a'lu liberá de servitute, si apoi a întreprinde estermizarea nobilimei.**)

*) Noi amu observatu mai susu in una nota, că avemuratiuni de a ne indof despre autenticitatea acelu documentu esitu dela oficialatulu d'in comitatulu Hunedorei. Déca inse poporulu va fi disu pe la an. 1784, că nobilimea transilvana nu mai era de suferitu, acésta nu era persvasiune falsá, ci curatulu adeveru. Éra sub abdicere de possessiuni poporulu neci-una data n'a intiesu altu ceva, decâtu că scapandu de iobagía, se remana elu proprietariu adeveratu pe totu pamentulu numitu in legi colonicultura. Acésta era una d'in cele mai drepte pretensiuni, recunoscuta preste câteva ani dupa aceea in parte mare a Europei.

Not'a Red.

**) Noi d'in parte-ne tienemu si acésta narratiunea a chronicariloru unguri si sasi, déca nu tocma de una fabula, in totu casulu inse de una sucire si deformare a curatului adeveru. Horia si socii sei au potutu arata poporului, nu una, ci sute de cruci, in tóte basericele si pe tóte turnurile loru; elu le a potutu dice prea bine: Cu crucea in mana se mergemu inainte. A Jove principium, dicea anticiei. Poporulu nu era orbitu si nu éra amagitu intru nimicu, precumu vorbescu chronicarii unguri, ci elu avea d'inaintea sa realitatea cea mai trista, adeverulu palpabile, curatu si respicatu, adeca nebunesc'a tirania si crudime a deregatoriloru d'in asia numitele dominie fiscali, cumu si a unei parti mari de boieri, oligarchi mari si mici. Poporulu cautase totu felulu de cali si midiolóce, pentru că se se scuture de acea tirania barbara si de acelu comunismu nerusinat, care era decretatu prin lege: Rusticus praeter mercedem laboris nihil habet, si carele in praxe mersese că si in Poloni'a si in una parte a Germaniei, până la Jus primae noctis, carele in cele mai multe casuri se prefacuse in adulteriu duplu, pentrucă nu numai filii juni neinsurati ai aristocratiloru se folosea de jus primae noctis, ducendu pre miresele tieraniloru mai antaiu in patulu loru, ci o facea acésta si celi casatoriti, degradanduse pe sine si pe poporu la starea caniloru si a porciloru. Asia dara poporului urindui-se de atatea milie de processe portate indesiertu si de atatea tiranii, nu'i trebuea neci-decumu se vedea neci cruce aurita, neci diplome de tērgu, ci numai pe unu Spartacus, unu Wilhelm Tell, séu unu Tudoru Vladimirescu, pentru că se se ia dupa elu.

Narratiunea despre „una impoterire mai inalta,“ pe care se vede a o sustiené comitele D. Teleki si pe care o combate dn. Szilágyi, in ochii nostrii mai remane inca totu misteriu invelitu intru intunecime egiptena, si credu că dupa câte s'au publicatu in acésta materia, ori ce istoricu armatú cu critica sanetósa va fi de opiniunea nóstra si — va mai astepta că se se faca si aci

Se mai relationéza, că unu conducatoriulu alu rescólei, cu numele Horia celu teneru, carele la convorbirea avuta cu v. colonelulu Schulz dusesese rolulu de oratoriu in numele rescultatiloru, a devenitu prensu in dilele acele la satulu Lupsia si fú transportatu la Alb'a-Iuli'a. V. colonelulu Schulz mai avú inca o convenire fara resultatu la Campeni, carea fú totu-odata cea mai de pre urma. In acésta convenire pretendienduse dela romani, că se depuna armele si se dea afara pre conducatori, eli dechiarara că n'an neci arme neci conducatori, prin urmare n'au ce se estradea. Plansorile loru privescu a facerile tieriei intregi, eli voru a se liniscí, se róga inse, că plansorile loru se se cerceteze si se li-se faca dreptate.*) Se vede dar, că neci acésta convenire n'avú neci unu efectu. Ba inca v. colonelulu Schulz, pretendiendu dela tieranii de facia, că se le estradea pre Horia celu bētranu, carele stá acolo aprópe de elu, d'inpreuna cu pre unu altu conducatoriulu, prin acésta pretensiune se iritara ânimele tieraniloru de facia, si se produse o miscare mare intre densii, asia cătu multimea incepú se impresure pre v. colonelulu Schulz, carele devenise in pericolulu vietiei.

VII.

Intr'aceea ostile inaintara mereu cu scopu, că dupa intentiunea imperatésca se intrevina cu tóta energi'a si seriositatea la sugrumarea rescólei. Unu batalionu de husari secuiesci se aflá pre cale, că trecundu Muresiulu se mérga la Bradu in cerculu Zarandului, spre a respandí pre resculatorii d'in acele tienuturi.

Dupa tenórea unui raportu alu guberniului de dato 30. Nov. 1784, facutu imperatoriului, tieranii prensi d'in comitatulu Uniadórei impreunatu cu alu Zarandului, fura ucisi intr'unu modu pripitu si tiranu, in contra ordinatiuniloru apriate guberniali, cumu si fara de scirea guberniului; că-ci oficialii cercuali, neci

lumina mai multa. De altu:mentrea natur'a lucrului ne spune, că romanii lui Horia, Cloșca si Crisianu nu avusera trebuintia de neci-una auctorisatiune mai inalta. Ultim'a desperatiune i auctorisase de ajunsu si chiaru preste voli'a loru.

Intr'aceea nimicu nu este nou sub sóre, nimicu nu se intempla ce nu s'a mai intemplatu, mai de multu, séu si in dilele nóstre. Se întrebe de ess. ori-cine pe generariulu ungurescu Benedek, cine'lu auctorisase pe elu in an. 1846 in calitatea sa de simplu colonellu alu unui regimentu, că se platésca tieraniloru ruteni câte 10 fr. m. c. de câte unu capu de boieriu polonu d'in Galiti'a. Si cine auctorisase pe Urbanu in calitate de v. colonellu la 1848, că se dica poporului romanescu: Se nu mai ascultati de guberniulu ungurescu si de unguri, ci se veniti toti aici la mene, se depuneti unu juramentu asia, precumu ilu am eu formulatu, apoi se vedeti numai, ce tréba mare si buna vomu face.

Not'a Red.

*) Éta, acésta e totu, acesta este adeverulu simplu, desbracatu de tóte fabulele si scorniturele, cătu rentatióse, cătu fantastice ale ciocoiloru d'in acelea tempuri. Poporulu era tiranitu, elu cerea incetarea tiraniei, elu era si saracitu, cerea si proprietate.

Not'a Red.

nu incunosciantiara pre gubernu despre cele intreprinse.

Tabl'a dela Deva prin raportulu seu d'in 7. Nov. arata guberniului, ca e determinata a intentá procesu sumariu in contra resculatiloru deveniti prensi, cu ocasiunea atacului facutu asupra Deveii, si fiendu pericolulu amenintiatoriu, a-i si ucide. Guberniulu inse demandá tablei, cá astufeliu se proceda la examinarea resculatiloru deveniti prensi, cá se se póta eruá impregiurari demne de credentia si detaliate despre caus'a si motivele rescularii, cari inse se potu mai bine aflá dela conducatorii aceleia.

Dar tabl'a prin raportulu seu d'in 10. Nov. incunoscientiéza pre guberniu, cá 34 rebeli prensi fura descapatienati in poterea dreptului statariu, cu tóte cá imperatoriulu numai prin biletulu de mana d'in 15. Nov. concese dreptulu statariu, carele apoi curundu la 5 dile, prin biletulu d'in 20. Nov. érasí fú revocatu. Totu atunci doue muieri si unu copilu fura pedepsite cu nuiele; dara atátu aceste, cátu si alti 13 insi prensi, dupace depusera juramentulu, se pusera pe petioru liberu. Guberniulu reprobandu acésta procedura, oprí indata aplicarea dreptului statariu.

Se intielege usioru, cá in urm'a erumperii acestei rescóle, oficialii, cumu si nobilimea d'in mai multe cercuri, si-au parasitu locuintiele asia, cátu a trebuitu se pasiésca la midiulocu guberniulu si se dea óficiiloru mandate aspre, cá se se reintórca pre la casele loru, se-si caute de afacerile oficióse, si se fia cu cea mai incordata atentiune la miscarile poporului.

Nobilimea cuprensa de frica panica, nu se mai credea destulu de securá neci chiaru intre murii cetatiei, si nu se potea induplecá, cá se se reintórca pre tempu mai indelungatu la locuintiele sale.

Devastatiunile intemplete in Trascau si San-Georgiu *) dederá ansa, cá si nobilimea d'in comitatulu Clusului se se cugete despre midiulóce de aperare si asigurare; apoi faim'a mai ingrosiata despre o noua devastatiune ce s'ar apropiá, aduse in miscare si ingrigire si pe alte comitate, cumu: comitatele Turdei, Cetatiei-de balta, scaunulu Ohorheiului si alu Treiscauniloru. Nobilimea d'in aceste comitate se aduná in cercurile sale si se intr'armá pentru securitatea sa.

Dupa raportulu gubernatoriului submisu la imperatoriu sub dato 3. Dec. 1784, revolutiunea tieraniloru devení mai cerbicósa si degenerá in escese si nelegiuri in cerculu Zarandului si anume la Bradu, in dominiulu fiscale alu Zlatnei si in satele Ponoru si Remetea. In cerculu Zarandului, anume la Bradu, o céta poternica condusa de G. Cristianu, dupace 'si procurá totu felulu de arme, devení totu mai cute-

diatória. O parte d'in acea céta, resculá satele tie natórie de dominiulu Iiei, spre a face noue escursiuni depredatórie, demandá ómeniloru cá se se provédia cu pane pre 8 dile, amenintia mai de aprópe cu depredare, Gura-sadulu si Dobr'a, si luá mesuri cá se atace de nou cetatea Dev'a. Dupa o scire de dato 2. Dec. venita dela tabl'a Unedórei, o trupa de rebeli, in numeru de 400 ómeni, inarmati mare parte cu pusci, in 29. Nov. au mersu asupra Iiei, unde au depredatu pre mai multi d'intre locuitorii linisciti; multi fura vulnerati dintr'ensii; acelia cari potura scapá cu fug'a, fura cautati spre a-i ucide; in urma toti locuitorii d'in opidulu Ii'a, sub amenintiare de sabia si focu, fura indatorati d'in partea insurgentiloru, cá pe 1. Dec. se se adune la Halmagiu, loculu destinatu pentru adunarea loru. Multe sate d'inpregiuru s'au determinatu a luá parte la acea adunare. Pentru impedecarea aceloru miscari turburatórie maiorulu Stojanics cu 320 osteni, parte pedestri, parte cavaleri, fú tramesu la Bradu. Dupace in 29. Nov. sosí acolo, nu se incumetá a se demite cu o trupa asia mica la unu atacu cu rebelii, carii numerau 900 insi; abia mantuf d'in manule loru pre unu corporalu d'in régimentulu Orosz cu vreo 4 husari séu calareti si alte 12 persóne, si apoi se retrase la Halmagiu, cerendu a-i se tramete trupe aussiliarie d'in Ungari'a.

Insurgentii d'in dominiulu fiscale alu Zlatnei inca nu se odichnira, ci devenira totu mai cutediatori. Eli si-impartira cetele loru intre mai multi conducatori; si feceru dispositiuni, cá la semnalulu ce li se va dá, de odata in acelu momentu se se póta aduná la olalta mai multe sate. Insurgentii acestia impuscará 6 ostasi si pre unu locotenente dela régim. Orosz, chiaru pre candu acela, dinpreuna cu 9 ostasi, se aflá pre drumu cátra Ofenbai'a. Despre Horia, conducatoriulu primariu, se dicea cá e fórté precautu, si pentru aperarea sa are de apururea in giurulu seu una trupa fórté bine inarmata.

D'in Zlatn'a sub dato 10. Dec. 1784 d'in partea comisariului guberniale Mich. Bruckenthal se referira guberniului urmatóriele: 2000 rebeli in comitatulu Zarandului au voitu se inchida v. colonelului Kray calea intre Bucesci si Michaileni, acela inse adresanduse cátra densii, ii provocá se depuna armele si se se predea, si nevoindu a dá ascultare provocarei, Kray se demise la atacu cu rebelii, in urm'a caruia 85 insi dintr'ensii fura impuscati, éra intre acestia si unu conducatoriu alu unei cete cu numele Ursu.

(Va urma.)

Maculele in Luna.

Déca intr'una nópte serina ne intórcemu privirea la nemesuratulu spatiu, ce vederei nóstre oferéza bolt'a paruta a ceriului, vomu vedé pe satelitul nostru, Lun'a, colorata cu o lumina argintia, dar d'in candu in

*) Amu observatu mai in susu, cá despre Trascau nu e adeveritu cá s'ar fi devastatu. Cu tóte acestea nobilimea d'in vecinele comitate aflá destule cuvente dictate ei de conscientia ce o mustrá greu, cá se se inarmadie de nou in contra poporului, cá in 1437, cá in 1514 etc. etc. Red.

candu intrerupta de unele macule, lucru de mirare pentru poporul idiotu. Multe au disu filosofii antici despre aceste macule. D'Egisianatte a voitu a vedé in maculele lunei liniamentele faciei unei fete, si ne incredintiéza despre acésta urmatóriele versuri ale sale:

„Hanc circum rutili totam lux funditur ignis
In medio quaedam species, sed glauca puellae
Conspicitur cyano mage cerula, cuius ocelli,
Et frons ostendunt suffusum pulchra ruborem.“

Altii au disu ca e imaginea Oceanului ce se oglindéza pre acelu corpu luminatu. Empedocle credea cà lun'a ar fi formata d'in aeru si focu, si maculele ce se scurgu intr'ensa, dise cà nu ar fi alta decátu aeru indesatu si impregiuratu de materia necunoscuta. Pliniu in a 2-a carte a Istoriei naturale, opinéza cu scriitorii aceluor tempí, cà stelele s'ar nutri d'in umóre pamentésca, si vorbindu despre luna asia se esprima: „Maculas lunae nihil aliud esse, quam terrae raptas cum humore sordes.“ Acésta fú asemenea si opiniunea lui Eraclidu, precumu ne spune Plutarcu in cartile despre opiniunea filosofiloru.

Istoricii antici judecau cà lun'a ar fi compusa d'intru unu focu feciosu si turbure, si in acelu tractatu ce scrise Plutarcu De facie quae apparet in orbe lunae, cetimu acestu cugetu fluturatu si extravaganu. Anassagoras si Democritu credeau cà lun'a ar fi locuita si cà intr'ensa ar esistá paduri (selve), lunci si váli, d'intr'ale caroru umbre si pogóra s'ar fi ęscandu maculele pe cari noi le vedemu. Altii au propusu, cà corpulu lunei e una mestecatura de pamentu si de stele, si aducu in favorulu loru pre Platone in Timeulu seu, unde dice cà nu numai lun'a, ci si tóte stelele suntu formate de pamentu si focu. Xenofanu dice, cà maculele lunei nu'su altuceva, decátu parti rare de acelu corpu nerefectatoriu de radiele sórelui, in contra carei opiniuni divinulu poetu italianu Dante in cartea a doua a „Paradisului“ asia se esprima:

„Ancor se fosse raro di quel bruno
Cagion che tu dimandi; od oltre in parte
Fora di sua materia sì digiuno
Esto pianeta; o si come comparte
Lo grasso e il magro un corpo, così questo
Nel suo volume cangerebbe carte
Se 'l primo fosse fora manifesto
Nell eclisse del sol per trasparere
Lo lunge come in altro raro ingesto.“

Poetulu Dante, precumu arata aceste versuri, demustra cà radiele sórelui déca ar strabate in acele macule, in eclipse ele ar trebui se transpara.

Dar Posidoniu, vrendu a salvá acésta opiniune, adaose: radiele sórelui nu potu transpara in acele macule, d'in caus'a profunditatiei immense a corpului luminei; la care respunse Plutarcu, ca aerulu are mai mare diametru decátu corpulu lunei, si totusi radiele luminei o strabatu tóta. Dar altii replicara in favó-

rea lui Posidoniu, cà diametrulu lunei in direþtiune cu maculele nu e totu continuatu de materia rara, ci cà in midiulocu acelu corpu e condesatu, si la acésta éra se opune Dante in amintitulu cantecu, dicédu: (traducere.)

*) „Trei oglindi vei prinde si doue vei miscá
De càtra tine intr'unu modu, si alta mai repusu,
Intr'ambe primele ochii 'ti vei affá.
Intorsu càtra ele fà ca dupa dosu
Se 'ti ste una lumina care oglindile s'aprinde
Si torni càtra tine d'in tóte rescosu.
Bine ca d'in càtu intr'atata nu se va intinde
Vederea cea mai departe, le vei vedé,
Precumu cuvine cà egalu se resplanda.“

Inca si cei mai antici astronomi au crediutu ca maculele lunei aru proveni dela umbr'a pamentului. Dante erá de parerea cà cu càtu ceriurile se departa dela perfectiunea empireului (ceriulu in care locuescu cei fericiți), cu atátu mai puçinu participa la acésta perfectiune; si fiindu ceriulu dela luna mai departatu decátu tóte, pentru acea elu e celu mai neperfectu, si dela acésta neperfectiune crede ca se fia causate maculele pe cari noi le vedemu.

Acumu se cade a lasá opiniunile aceste de risu ale filosofiloru antici, si a veni la cele d'in diu'a de astadi.

Lun'a e unu corpu intunecosu (opacu) asia, cà ea perde si castiga lumin'a graduatu si cu acea regularitate, càtu ar fi de risu si absurdu totu-deodata, voindu a presupune ca ar avé facultatea de a se aprinde si a se stinge fàra de cea mai puçina schimbare in sine. Neci se póte dice, urmandu pre astronomulu Santini, cà ar avé una parte obscura si alta neluminata, si cà, intorcându-se pre ceriulu stelatulu inpregiurulu nostru, ar merge succesivu aratandu si ascundiendu partea sa luminósa, pentruca prin observatiunea treiscopica se póte luá cà 'si presentéza asemenea facia, pentru cà ea are unu motu de rotatiune in giurulu ossiei proprie, care se implinesce intr'unu periodu de totu egalu cu celu alu întórcerei in giurulu pamentului. Eclipsele 'su cea d'in urma proba de opacitatea lunei, pentru cà ea in fapta 'si perde lumina, trecédu preste corpulu umbrosu alu pamentului.

De multe ori s'a facutu intrebarea: cà ce aspectu ar aratá pamentulu la unu observatoriu, ce ar suí pre suprafacia lunei?

Pamentulu vediutu d'in luna ar trebui se pre-

*) Tre specchi prenderai e due rimuovi
Da te d'un modo e laltro puí rimosso
Tr'ambo li primi gli occhi tuoi ritrovi.
Rivolto adessi fa che dopo il dosso
Ti stia un lume che i tre specchi accenda,
E torni a te da tutti ripercosso.
Benchè nel quanto, tanto non si stenda
La vista piu lontana, li vedrai
Come convien che egualmente risplenda.

sente ceva că unu discu cerculariu cu schimbari successive, asemenea celor ce noi le observam pe satelitul nostru; dar cu mai mare cuantitate de lumina, pentrucă ar presentá una suprafația de 14 ori mai mare.

Locuitorii unei emisfere, deca ar fi, nu ar poté neci una data vedé pamentulu, pentruca elu le-ar presentá totu-deauna aceeași fația; pre candu locuitorii celeilulte emisfere ar avé dina și nópte; celora apoi cari ar locuí partea de midiulocu a emisferei întórse cátra noi, pamentulu le-ar paré ficsu la zenitu, in urma 'i ar paré continuatu la orizontu intru una directiune neschimbabila, acelui observatoriu, care ar suí in vercare locu pre marginea discului lunariu. Trebuie inca se dicemu, că fasele pamentului suntu opuse la ale lunei, in modu de esemplu, ca atunci candu pentru noi e luna nóua, pentru locuitorii d'in ea va fi pamentu plinu; atunci candu noi vedemu antaiulu patrariu de luna, ei ar vedé ultimulu patrariu pamentescu, și asia mai incolo.

In urm'a experimentelor. fisicii voiau se mai constateze, că lumin'a lunei s'ar svilupá d'in caldura, și se servira spre atare scopu de termometri diferiti, de alu lu Rumford, fisicu americanu, mortu in Franci'a in 1814, și de cei de ai lui Leslie fisicu scotianu mortu in 1832. Acesti termometri amendoi 'su destinati spre a cunósce nu temperatur'a locului unde 'su pusi, ci diferinti'a temperaturi ce vine intre 2 locuri vecine, și termoscopiulu lui Rumford e atátu de simtitoriu, cátu e destulu a apropiá numai man'a cátra unulu dintre bulbuci, spre a vedé indicele cu graba schimbându-si loculu.

Fisicii asia dar concentrara radiele satelitului nostru in foculu unei oglinde concave, și acesta erá de atáta marime, cátu espusa la sóre ar fi potutu evaporá aurulu și platinulu. Bulbulu termometrului fú pusu in punctulu focale alu oglindei; dar spre cea mai mare mirare a ecperimentatoriloru, termometrulu nu aratá ceva efectu simtitoriu. Asia dar conchisera fisicii, ca lumin'a lunei nu posede caldura in vreunu gradu simtitoriu.

Observata lun'a cu telescopulu in pleniluniu, ea ni se presenta că unu discu cerculariu coloratu cu una lumina argintíá; totusi nu tóte partile 'su dotate de aceeași splendóre, pentrucă in unele se infacisiaza una lumina fórté viua, pre candu in altele se arata multu mai debila; ér in unele locuri se vedu macule mai intunecóse, ce sémana cu mări, lacuri, munti și cáte odata suntu curmate de síre de lumina mai intinsa.

Muntii ce se afla in luna, relative cu marimea ei, intrecu și pe celea mai inalte verfuri de munti pamentesci. In emisferulu ce se vede, s'au aflu 22 de munti mai inalti de 4800 de metri inaltimea lui Mont Blanc, și suntu obli și derupti, cátu s'ar poté asemaná cu unu muru vastu redicatu verticalu. Aceste rupturi séu munti d'in luna, au unu caracteru care e de a se luá in particulara consideratiune; mai tóte

aceste (rupturi, munti) sémena cu vertópe (burroni) cercularie, in midiuloculu carora se afla o profundime care cáte intr'unu locu e mai atunda de 16,000 de pitióre.

Craterii vulcaniloru ce se afla pre pamentu, ne voru poté dá una idea despre form'a generala a acestor munti cerculari, și adese ori se redica in midiuloculu gaureloru aceloru profunde unu munte isolatu (despartitu) in form'a unui tiucluiu. E destulu a aruncá numai o privire in cart'a topografica a discului lunei, spre a vedé nemesurat'a multime a muntiloru de form'a aratata.

Intre celea mai mari arie cerculari potemu citá Tichu. Acestu lantiu de munti se vede și cu ochiulu liberu, candu e lun'a plina; dar in fase, d'in motivu de alte neasemenari ce aparú, ea se póte descerne numai de cine are una cunoscintia perfecta de pusețiunea lui. Are'a reinchisa are 47 de mile in diametru și laturea d'in laintru a giugaiei ce o cercuscrie, e verticala cá una zíditura, inaltimea lantiului pre fati'a reinchisa e de 16,000 de pitióre și pre tienutulu deasupra de 12,000, și apoi afara de unele coline se redica in midiulocu unu munte de inaltimea de 4700 de pitióre.

Maculele suríe ce se observéza cu ochiulu liberu pre disculu lunei, nu'su alt'a decátu parti de ale astrului, cari mai puçinu reflectéza radiele sórelui decátu alte parti ce le incungiura, și aci este demnu de a observá, că aceste parti mai puçinu lucitórie au munti fórté puçini.

Unii credu că ar ecsistá una atmosfera lunaria, și deducu dela fenomenele (schimbarile) ce se presentéza in eclipse totali și anulari ale sórelui, pentrucă se observéza in cea mai mare intunecime cá lun'a e impregiurata de una coróna lucida. Se crede totusi, ca acésta cestiune o am poté resolvá in unu modu multu mai simplu.

Se póte asigura cu certitudine matematica, că deca ecsista una atmosfera lunaria, acésta nu contine neci una data vaporu (aburi), pentru că ar intunecá óre care parte a suprafației astrului; dar dela observarea telescopica se afla că se presentéza totu-deauna cu una și aceeași fația; asia dar se póte conchide dicundu că, deca cumuvu essistá acésta atmosfera, ea este diafana (stravedietóre); mai neci acésta nu e, pentruca deca ar fi, ar devení simtítóre in intunecimea steleloru.

Urmare nemidiulocita de acilea este, că deca ecsista locuitori in luna, acestia nu potú avé aceeași constitutiune fisica pe care o avemu și noi. Multu gresiesce Hevelin, deca a datu numele de mări la acele tienuturi mai puçinu luminóse ce se presenta in forme de macule suríe, pentrucă deca ar ecsistá aceste ape, ar trebui se produca vaporu; dar noi am probatu că in luna de acestia nu suntu, pentru aceea nu potú se fia ape.

Suntu fantasfi de risu descoperirile pretinse de edificii și vietuitórie in luna; suprafația sa presenta

una natura mórta, fara ceva vegetatiune. Una tacere profunda domnesce in tienuturile acele sterpi si desierte; neci unu sunetu, neci unu cuventu se va mai poté audí in veci, prntrucá fara ecsistenti'a unui fluidu elastecú undulatiuniile sunetului nu se propaga, si in fine pentru acésta ástrii se inaltia si se scobóra pre orizontu intr'unu fundu negru d'in lips'a atmosferei.
Cristé, sergentu.

Petitiunea comitetului assoc. trans. pentru literatura etc. in caus'a universitatii d'in Clusiu.

In urm'a initiativei luate d'in partea adunarei gen. cerc. d'in despart. Clusului tienute la Milasiulu mare in 8. si 9. Oct. 1871, comitetulu asoc. trans. a asternutu la in. ministeriu reg. ung. de cultu si instructiune, in respectulu considerarii intereselor de cultura a limbei romane la infientiend'a universitate in Clusiu, urmatóri'a representatiune, resp. cerere:

In. ministeriu reg. ung. de cultu si instructiune!

Universitatea de statu, ce este proiectata a se infientiá in Clusiu, atrage asuprasi atentiunea fiacarui fiu si cetatianu alu patriei. Aceea are se fia unu institutu de cultura mai inalta, d'in ale carui benefaceri se voru impartasi toti fiii patriei, fàra deosebire de nationalitate, prin urmare, si fiii poporului romanu. Cã inse atare institutu de cultura si scientie mai inalte, se póta corespunde in totu respectulu nobilei si salutariei sale missiuni, dupa modesta-ne opiniune, la infientiarea si organisarea aceluia ar trebui se se íea in drepta si cuvenita consideratiune si interesele de cultura ale poporaloru d'in patria, si in specialu ale poporului romanu, carele face maioritaea locuitoriloru d'in Transilvani'a. Er aceste interese de cultura s'ar vedé representate si respectate mai cu demnitate in casulu, candu la infientiand'a universitate s'ar propune diversele specialitati de scientie, in limbela usitate in acésta tíera, cà-ci astufeliu s'ar dá si tenerimei romane, ce va acurge la acestu foculariu de cultura, d'in diverse parti, dorit'a ocaziune de a ascultá studiale respective in limb'a sa, satisfacunduse totu-odata prin aceea, si recerintieloru de desvoltare si perfectiunare a limbelor d'in tíera. E unu adeverú constatatú, cumu-cã cultur'a scientifica se procura cu o inlesnire si cu unu temeiu mai mare in limb'a materna; marturia invederata despre acésta este istori'a culturai toturoru popóraloru.

D'in aceste motive, plecatu subsemnatulu comitetu, avendu de o parte in vedere missiunea si scopulu asociatiunii trans., carea conformu statutelor sale §§ 1 si 2 este, de a lucrá cu tóte midiulócele cuvenentióse pentru inaintarea culturai in diverse ramuri ale aceleia; de alta parte considerandu si dorentiele manifestate d'in partea inteligentiei romane in obiectulu d'in cestiune: se simte datoriu a rugá cu tóta caldur'a pre in. ministeriu reg. ung. de cultu si instructiune, cá inaltu-acelasiu, in proiectulu de

lege, ce-lu va asterne dietei spre pertractare legale, in privinti'a infientiandei universitatii, se benevoiesca a luá in cuvenita considerare si interesele de cultura ale limbei romane, si astfeliu a esoperá pre calea legislatiunii, cá la amentitulu institutu se se redice catedre paritetice pentru propunerea studialoru si in limb'a romana, ceea ce cu atátu ar fi mai de lipsa, cu càtu cà prin aceea s'ar satisface unei cereri si dorentie atátu de justé, càtu si de ferbinte a romaniloru, carii inca constituie unu factoriu nu neconsiderabile in organismulu statului.

Altu cumu cu cea mai profunda veneratiune etc. Sibiu in 2. Ianuaru 1872.

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Continuare.)

1369. 25. Nov. App. D. Tr. T. III.

Decretu care se dice a fi esitu dela Vladu alias Laicu si Vlaicu, domnulu Munteniei, in favórea calugariloru catholici carii se numescu Minoriti. In acestu decretu (déca cumu-va este autenticu) Vladu isi dá titlu: „Ladislau d'in grati'a lui Ddieu si a regelui Ungariei Vaivodu alu Munteniei, Banu alu Severinului, cumu si Duce alu Fagarasiului. Se adresédia càtra toti credentiosii sei cetatieni, popóra si óspeti (straini). Pórta dat'a d'in Argesiu, 1369.*)

Ladislau Dei et Regis hungariae gracia Waywoda Transalpinus et Banus de Zeverina, nec non Dux de Fogaras, fidelibus suis universis Civibus, populis, et hospitibus cujuscunq nationis, seu idiomatis existant, ritum et consuetudinem secte romane ecclesie tenentibus per totam terram Transalpinam constitutis, suam gratiam et favorem. Noveritis, quid nos saluti vestre consulentes, per ven. in Xpto. patrem Dominum Demetrium Episcopum ecclesie Transsylvane, cui scilicet ecclesie, et ejus Episcopo a temporibus predecessorum nostrorum, ac boné memorie Alexandri

*) Acestu documentu a fostu publicatu la tempulu seu d'in autographulu (?) conservatu in archivulu capitulariu dela Alb-Iuli'a in „Leges ecclesiastice ale episcopului Batthyanyi, cumu si la Fejér Cod. dipl. Noi inse avemu óresicare cuvente de a trage la indointia autenticitatea acestui documentu. Cu puçinu mai inainte Vladu esterminase pe calugarii minoriti cu sabi'a, batuse trupele unguresi, cu care ocaziune a fostu ucisu si voivodulu Transilvaniei, precumu s'a vedutu mai in susu. Dreptu cà Vladu mai tardiu éra legá confederatiune cu regele Ludovicu in contra turciloru. Dreptu cà istoricii vorbescu si d'in dilele lui Vladu despre unu episcopu r. catholicu la Argesiu, despre care se dice cà s'ar fi stramutatu curendu dupa aceea la Milcovu, unde astadi este monastirea romanésca Mira in districtulu Putnei, carele pe atunci nu se tienea de Moldov'a, ci de Munteni'a. Cu tóte acestea noi tienemu, cà documentulu publicatu acilea merita se fia trasu la una critica severa, d'in mai multe cause, apoi inca si d'in punctu de vedere alu dreptului canonicu. Neci-unu episcopu diecesanu nu póte avé pe altu episcopu diecesanu de suffraganu, adeca subordinatu alu seu. In acelea tempuri, cá si mai inainte, cá si mai tardiu, calugarii falsificá, interpolá multime nenumarata de documente publice; plastographi'a éra la ordinea dilei. Red.

patris nostri karissimi jure Dyecesano dinoscitur fore subjecta, suffraganeum suum Episcopum, pro consecrandis, et reconciliandis ecclesiis, et altaribus, confirmatione in fronte, confessionibus audiendis, penitentibus injungendis, absolutionibus in casibus episcopalibus impendendis, ac alijs pontificalibus officijs exercendis, nec non pro visitatione, et morum reformatione, caritativa correctione, et omnia que saluti nostre videbuntur fore utilia, seu etiam opportuna, ad partes istas, ac in medium vestri detivimus destinari, seu transmitti, qua propter Universitati vestre, et cuilibet vestrum firmissime precipien: demandamus, per presentes, quatenus dum idem Dominus Episcopus suffraganeus in vestri medium pervenerit, ipsum honorifice suscipiatis, et benigne pertractetis, obedientiam debitam sibi impendatis, et in premissis pro vestra salute suum officium implorando. Vobis autem universis Castellanis, Comitibus, Judicibus, ceterisque officialibus nostris, quibuscunque nominibus censeantur, firmo damus sub precepto, ut eidem Domino Episcopo suffraganeo ipsius Domini Episcopi Transsylv. ac ad eum pertinentibus, nullum impedimentum, moleciam, vel perturbationem irrogare presumatis, imo ipsos favoribus, auxilijs opportunis assistatis, et aliud pro nostra gracia facere nullatenus audeatis. Datum in Argyas, in festo beate Katerine Virg. et Mart. anno Domini M. CCC. LX. nono.

Ex authographo Arch. Capit. Alb. Trans.

Edidit: Battyanyi Leg. Ecc. T. III. p. 217.

„ Fejér. C. D. T. IX. vol. IV. p. 210.

1369. circa 13. Dec. App. D. Tr. T. III.

Ludovicu dà privilegiu ospetiloru (sasiloru) si civiloru d'in Brasiovu intru acelu intielesu, cà comerciantiloru d'in Poloni'a si d'in Germani'a se nu le fia permissu a'si duce marfa loru de panura mai departe, decatu numai pana la Brasiovu.*)

1369. Budae feria 3 p. p. festum B. Luciae V. — Ludovici Regis literae in favorem hospitum et Civium de Brasso, quorum fidelitates et obsequia laudantur, eatenus exaratae, ne mercatores Poloni, et Teutonici (demptis tamen mercatoribus domesticis, et specialiter Cassoviensibus) pannos suos ultra Brasoviam deferre praesumant.

Ex authographo Arch. Coronen. edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV. p. 168.

1370. — App. D. Tr. T. III.

In acestu anu fiendu regele Ludovicu I. érași in Transilvani'a, prin decretulu de facia ia pe cetatienii si pe comunitatea Brasiovilui (Brassou) sub protectiunea sa in contra lui Ștefanu comitelui Secuiloru si in contra substitutului seu vicariului seu, caroru pe atunci era subordinatu Brasiovilu.**)

*) Mare privilegiu acesta, datu in favorea comerciantiloru si a mesteriloru d'in Brasiovu. In modulu acesta ei potea forma unu feliu de monopolu anumitu d'in panuraria (postavaria, flaneluri etc. etc.) Red.

**) Asia ceva dorescu secunii si astadi d'in adenculu sufletului, éra scopulu acesta este datu pe facia mâi virtosu de unu anu încóce cu adeverata naivitate. Red.

Nos Ludovicus Dei gratia rex Hungariae etc. Stephano Comiti Siculorum, et ejus Vicemgerenti in Brassou salutem et gratiam . . . . . mandamus . . . . . quatenus, eosdem cives nostros, et communitatem hujusmodi civitatis ipsius nostrae Brassou . . . . . juribus, et libertatibus pacifice et quiete manere permittatis . . . . . causas in eorum medio emergentes. judicatu vestro alijs temporibus consveto modo competentes, vos cum Comite terrestri ibidem adjudicando, causas vestro iudicio memoratorum civium, et iudicii eorum congruentes, eisdem iudicare et legitime determinare dimittendo, sine contradictione aliquali; aliudque pro nostra ampliore dilectione et gratia non facturi . . . . Datum in Zekelyvásárhely anno M. CCC. LXX.

Has confirmavit Sigismundus Brassoviae 1393 et dein Budae anno 1406.

Originale exstat in Arch. Coronen. tantum edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV. p. 227.

1370 21. Sept. App. D. Tr. T. III.

Regele Ludovicu dà privilegiu si comerciantiloru d'in Sibiiu, in catu adeca 'i scutesce de vama, seu cumu se dicea pana la 1848 pe la noi, tricesima, afara numai, deca 'si ducea marfa la Bud'a.

1370. in festo B. Mathei apost. Ludovici Regis mandatum ad universos tributarios a Buda usque Jadram existentes, ut a mercatoribus Cibiniensibus nullibi, excepta tamen Buda, tributum seu tricesima desumatur.

Authographum in Tabul. Nat. Saxon. Cibir. sub Nr. 23.

Ex integro edidit: Fejér C. D. T. IX. vol. VII. p. 297.

Mandatum Ludovici Regis ad Castellanos Castri Balvanyos:

Ut Georgium et Joannem filios Joannis filii Jacobi de Bethlen in dominio terrarum ad possessionem eorundem Beud vocatam pertinentium, eo modo quo iidem in earundem dominio existitisse, per Ladislaum Episcopum Veszpremiensem pro rectificatione Metar. Castror. Oppidor. Civitatumque Regalium, a Juribus Possionariis Nobilium in partes Trannas autoritate Regia dimissum, comperti sunt, stare, et persistere sinant. —

1371. — C. D. T. II. p. 138—140.

Regele Ludovicu demanda castellaniloru, adeca comandantiloru d'in cetatea numita Bálványos, adeca a Idoliloru, cá pe Georgie si pe Ioanu dela Betleanu (Bethlen), filii ai lui Ioanu, care a fostu filiu alu lui Iacobu, se'i apere in possessiunea dominiului seu mosiiei, pe care o avusera de mai inainte.*)

Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae, et Poloniae, fidei suo Magnifico viro Emerico Vajvodae Transilvano, nec non magistris Nicolao et Joanni filiis Peteo Castellanis suis de Balvanyos nunc constitutis, seu

*) Famili'a comitiloru Bethlen este in adeveru una d'in cele mai vechi.

existentibus Salutem et Gratiam! Fidelitati Vae. firmissimo Regio sub edicto praecipiendo mandamus, quatenus Gregorium et Johannem filios Johannis filii de Bethlen in dominio pacifico illarum terrarum ad possessionem eorumdem Beud¹⁾ vocatam pertinentium omnino eo modo, prout Venerandus Pater Dominus Ladislaus Episcopus Veszpremiensis aule N. Cancellarius fidelis noster, quem anno plusquam praeterito in partibus Transilvanis pro rectificatione et separatione Terrarum Castrorum nostrorum, Oppidorum, et Civitatum nostrarum, a Juribus Possissionariis nobilium nostrorum faciend²⁾, de ejus ad plenum confisi fidelitate inibi dimiseramus, nostra suffultum autoritate, vidit eosdem filios Joannis in eorumdem Dominio exstitisse fide oculata, a modo in antea stare, et persistere sinatis, secus nostrae Gratiae sub obtentu facere non ausuri. Datum in Vysegrad in octavis festi B. Laurentii Martyris a. D. 1371. — Praesentes autem reddi volumus praesentanti. Datum ut supra.

1371. circa 19 Nov. App. D. Tr. T. III.

Altu privilegiu regescu datu in favórea comerciantiloru d'in Sibiu, pentru cá se'si póta intende activitatea loru preste tóta Poloni'a*).

1371. Diosgeur feria 3. p. a. festum b. Elisabeth. Ludovici Regis privilegiales, vi quarum, ad expositionem Comitum Michaelis Schöder et Joannis Koch Civium Cibiniensium Mercatoribus Cibiniensibus libertatem Cracoviensium, Cassoviensium, et Leucsoviensium per totum Regnum Poloniae mercandi Gratia elargitur.

Ex authographo arch. Cibiniensis edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV, p. 335, et 341.

(Va urma.)

¹⁾ Bööd in Cttu. Szolnok int.

²⁾ Hic est vestigium separationis Terrarum Regalium in Transilvania a terris privatorum nobilium, seu productionis, confectionis Registri purarum Fiscalium in Transilvania.

Originale in Charta papyracea emanatum, et majori Sigillo, ut apparebat communitum, produxit familia CC. Bethlen in causa Apafiána. In Dorso vero harum literarum legebatur haec Scriptura: „Venerabili Demetrio Episcopo Transilvaniensi.“

Ex hoc Instrumento evenit:

Castrum Balvanyos fuisse Regale, suosque habuisse Regios Castellanos. Porro Regem Ludovicum Ladislaum Episcopum Veszpremiensem misisse circa hoc tempus in Transilvaniam, ut separet terras Regales a terris nobilium.

Vide Privilegium Offenbanyense.

„Instructionem Ferdinandi de 1552.

De reliquo factum hoc summi valoris, Historicos nostros Transilvanienses oculos fugisse, vel ex eo conjicere licet, quod hujus facti ne solertissimus quidem Historiae Transilvaniae scrutator Carolus Eder in notis criticis ad Felmerum meminerit.

Ex his conjicere licet, quatenus adhuc Historiae Thesaurus in privatis familiarum Archivis delitescat.

*) Documente de coprinsulu acestuia si acelora duoe vedute mai susu, érași de natura comerciale si finantiale, ne invetia, cum Transilvani'a mai de multu nu era asia izolata de cátra celelalte tieri europene, precumu ajunsese ea mai tardiu, si anume intre sec. 17 si 18. Red.

Câteva sume

votate de cátra diet'a Ungariei pe an. 1872 pentru scopuri științifice, artistice, școlastice, filantropice etc.

Sumele in v. a. fior.

Universitatea d'in Pest'a	142,612
Museulu nationale ungur.	86,448
Școl'a cea mare de agricultura	100,000
Ajutorie la școléle elementare	703,000
Școléloru de adulti pentru honorarie	20,000
Școléi surdo-mutiloru	29,674
Premie si candidatiloru la professura	26,000
Pentru cautarea de anticități trans. si ungur.	20,000
Pentru adun. si publicarea de docum. ist.	20,000*)
Cautarea de monumente vechi	16,500
Meteorologia	11,580
Societatei științeloru naturali	5000
Pinacotecei nationale ungur.	7819
Pinacotecei luate dela famili'a Eszterházy	100,000
Șcrima (școlá de arme), gimnastica	5000
Conservatoriu de musica	5000
Academiei științifice pentru secțiunea matematica si naturale	5000
Bibliotec'a acad. științifice	5000
Ajutoriu scriptoriloru saraci	2500

Bibliografia.

Incepemu asta-data catalogulu productelor literare si științifice pe care le aducemu la cunoștința lectoriloru noștri cu duoe carti, destinate a deschide tenerimei romanesci calea cátra limb'a cea frumoșá si clasica a eliniloru antici si cátra literatur'a elina, d'in ale carei fontani nedesecabili eruditii popóraloru

*) Candu vreodata se va vota de cátra vreunu corpu legislativu subventiune spre a cauta si publica documente pentru istori'a natiunei romanesci? Se dá una umbra de subventiune dela asociatiunea transilvana romana numai la speșele publicării de documente istorice adunate de alții, decopiate si ordinate, fára cá se fia costatu pe natiune séu pe statu unu denariu macaru, si ce strigatu se mai faci. Cu tóte deficietele colossali ale statului, totusi diet'a crediú cá trebuie se votedie si acestea ajutórie in favórea știinției historice, sub trei titluri, adeca anticități, monumente, documente, sum'a totale de v. a. fr. 56,500 fr. Acésta vene de acolo, cá ungiurii au inceputu se simtia si se scia mai bene decátu romanii, ce semnifica proverbiulu: Cine are carte, are parte, cine are trecutu, are si venitoriu.

In tierile nóștre atátu dreptulu cátu si nedreptulu istoricu mai jóca inca rola mare in viața publica a popóraloru si natiuniloru. Pentru cá se poti alege dreptulu d'in nedreptu, pentru cá se poti combate nedreptulu istoricu cu armele pe care ni le subministra natiunea, religiunea si cultur'a humanitaria a tempului nostru, trebuie se cunoști acelu nedreptu d'in istoria. Pentru cá se'ti poti apara originea si cu ea onórea nationale, ai trebuintia de istoria. Preste acésta, neci-unu poporu nu'si póte castiga valóre in politica, nu póte participa la affacerile tieri cu bunu resultatu, déca nu va avea unu mare numeru de barbati, carii se aiba istori'a pragmatica a natiunei si a patriei, cumu amu dice, in degete.

europene de cãtiva seculi scotu neîncetatu, fóra cá se le mai póta dà de fundu.

Dictionariu eleno-romanu, tradusu dupa alu lui Scarlatu D. Bizantie de G. Ioanidu, fostu professoru de limb'a elena in gimnasiulu nationale. Bucuresci, in tipografi'a statului. Doue tomuri 8° mare, tom. I. A—M de 1471 pag., tip. in a. 1864, éra tom. II. N—W de 1107 pagine esitu in a. 1869. La tom. II. se vede adausu:

Dictionariu de nume proprie istorice, mitologice si geografice, care se intempina in auctorii elini, cá suplementu la Dictionariulu eleno-romanescu. Acestu suplementu inca se intende pe 407 pagine.

La calcaiulu tomului II. mai aflamu:

Tabla chronologica de principalile evenimente ale istoriei elinesci.

Tabla pe scurtu de politic'a si literari'a istoria a eleniloru.

Tabla de elinescile si mai cu sama de aticele lune si dile.

Vocabulariu alfabeticu de vorbe romanesci trase d'in elinesci.

Pretiuu acestui opu in adeveru maretiu este 30 lei noi (30 franci), séu circa 15 fiorini val. austriaca. Filologii nostrii si toti romanii càti se ocupa seriosu cu studiulu limbei eline, nu se potu lipsi de acésta carte, a carei compunere a cerutu aprópe una viétia de omu. Se afla la auctoriu in Bucuresci si la librariile de acolo.

Cu acésta carte dn. G. Ioanidu, venerabilele collegu alu lui Eliadu, Poienariu, Moroiu, Genilie, Marcovicu, G. Popu, Hillu, Florianu Aronu etc., carii au datu intre anii 1838 si 1848 renume collegiului dela s. Sava, dede literatoriloru romani ocaziune si ajutoriu spre a se folosi inca si de limb'a elina la cultivarea si inavutirea limbei romanesci, si respective a comproba, pãna la ce gradu acestea duoe limbi se voru fi apropiandu de aceeași origine.

Cursu completu de gramatic'a ellena. Partea a duo'a. Sintaxe. Dupu unu planu nou cu privire la thema. De I. D. Caragiani, professoru. Iassi, editiunea si tipografi'a societatei Junimea. 8° mare, 286 pag. Pretiu 5 lei. Dn. Caragiani, de nationalitate macedo-romanu, isi facuse studiele sale par-mi-se optu ani in Athena in limb'a ellena, sub professori greci, la gimnasiu si la universitate. Astadi professoriu in Iassi si membru alu societatei academice romane, era dupa opiniunea nóstra unulu d'in literatorii cei mai competenti, dela carii aveamu se asteptamu unu opu cá acesta. Auctoriulu si-a publicatu Etimologi'a ellena si Themele de aplicare in urm'a sintaxei, avuse difficultati cu tipografi'a, d'in care cauza a intardiatu cu acelea parti, in càtu noi nu potemu sci neci astadi, déca ele se afla séu nu, in manile tenerimei.

D'in cartea istorica ce esse la Gratiu:

Resbellulu franco-teutonicu d'in 1870—1871 de A. Bujoru (pseudonimu), ne au venitu pãna acumu inca numai trei fascicule, care contienu una prolegomena istorica si polemica, in càtu adeca se tragu neîncetatu paralele intre elementulu romanu si teutonu, intre cultur'a romana si cultur'a teutóna. Editiunea acestui opu intretiesútu cu multe ilustratiuni elaborate bene, face mare onóre dlui Paulu Cieslaru, cu atãtu mai multu inse detrage correctoriului, dupa a carui pena remane suma de erroru, atãtu tipografice, càtu si de cele gróse ortografice, pe care astadi nu mai este permisu neci unui romanu literatu cá se le committa.

Opuu intregu are se stea d'in 10 fasciclii cu 120 de ilustratiuni, si costa intregu 3 fr. 50 cr. v. a., séu fiacare fasciclu càte 35 cr. Acelu pretiu se intielege pe locu in Gratiu. Tramisu cu post'a costa 4 fr. v. a. in tierile austriace, éra in Romani'a 10 lei noi. In totu casulu pretiu fórté moderatu acesta.

Dara ce pecatu si ce rusine, cà dn. Cieslaru se vede necessitatu a persecuta prin Gazete pe unulu Miescu, carele mai asta-véra amblá d'in casa in casa culegendu abonamente. Prenumere fiacare de-adreptulu la dn. Cieslaru in Gratiu.

Siematismulu veneratului cleru alu archidiecesei metropolitane greco-catolice a Alb'a-Iuliei si Fagara-siului pe an. 1871. Blasiu, cu tipariulu seminariului archidiece-sanu. 8°, 325 pagine. Nu e pusu neci-unu pretiu. Acestu siematismu, pre càtu scimu noi, nu esse pe fiacare anu, ci numai d'in tempu in tempu; pare se cà acesta este numai alu patrulea d'in dilele episcopului Ioanu Lemeni si pãna acumu. In totu casulu mai bene asia, decâtu neci-unu siematismu, precumu este in alte càteva diecese romanesci. Ce n'ar da omulu eclesiasticu, istoriculu, statisticulu, politiculu, càndu ar avea càte una collectiune de siematisme contemporane dela tóte archidiece-sele si diecesele romanesci de ambele confessiuni, d'in tóta Daci'a si Pannoni'a, pãna unde se intendu romanii cu locuintiele loru! In asemenea siematisme ar fi usioru a consemna pe credentiosi in parochiele amestecate inca si dupa nationalitatea loru, de ess. unde romanii sunt amestecati cu serbii (la neuniti), si unde érași romanii locuescú cu rutenii (la uniti).

Siematismulu ce ne stà d'inainte, are in fruntea sa una privire istorica preste intreg'a provinciã a mitropoliei gr. catolice de Alb'a-Iuli'a. adeca preste tóte diecesele care se tienu de acésta provinciã, adeca archidiece-sea si trei diecese, Oradea, Lugosiu, Gherl'a. Datele coprinse in acelu siematismu sunt interesante inca si d'in punctulu de vedere alu instructiunei publice, pentru cà la fiacare parochia este notificata si scól'a déca este, si conditiunile in care se afla aceea. Ceea ce amu mai observatu cu placere este, cà nomenclaturele comunelor séu parochieloru occurgu in acestu siematismu multu mai romanite decâtu se intemplá acésta odenióra, adeca comunele sunt numite

in parte mare a loru asia precumu le numesce poporulu in limb'a sa. Numai in Secuime obvenu mai tóte unguresce, unele inca si de acelea, care odenióra au fostu curatu romanesci, precumu arata documentele antice si care mai au si pâna in dio'a de astadi numele loru curatu romanescu, de ess. oppidulu Brescu, de unde Brescanu, ad. oieriu brescanu etc.

Fostulu odenióra generariu in pensiune, Ignatiu Lenk de Treuentfeld, voliendu a publica Lexiconulu seu transilvanu*), spune in prefatiunea sa, cá a cerutu numele comuneloru, parochieloru etc. si dela episcopiele romanesci, pentru cá se se póta publica si romanescce, cá inse le au primitu si dela acelea totu numai unguresce si respective nemtiesce. Credemu cá este tempulu, in care nomenclaturele locurilor se se puna in limb'a romanésca, déca nu mai multu, macaru pe terrenulu basericescu. Acelasi siematismu ar fi castigatu si mai multu in valórea sa, déca i s'ar fi adaosu si unu conspectu cátu de scurtu alu fonduriloru intregi provincie metropolitane. Nu se téma nimeni de prea multu, ci de prea puçinu. Déca tóte acelea fonduri aru representa si diece milióne, aru fi inca totu fórté modeste si marginite.

Dn. G. L. Frollo, mai inainte professoriu la gimnasiulu Carolu I. in Braila, éra acumu stramutatú la Bucuresci, a luatú asupra'si deslegarea uneia d'in problemele cele mai grele filologice, care trecu aprópe preste poterile unui omu. Schimbandu patri'a sa Itali'a cea frumósa cu Daci'a, care astadi se afla in celu mai criticu processu alu renascerei, dupa una petrecere de mai multi ani, anume la Braila, s'a decisu a publica

VOCABULARIO italiano-romanesco, francese-romanesco e romanesco-italiano-francese con tre trattati grammaticali e con l' aggiunta dei principali nomi propri.

Va recunósce ori-cine, cá elaborarea totúroru acestoru opuri presupune cunoscantie vaste si totu-una-data unu talentu de criticu ageru, spre a fi in stare se alega anume d'in materialulu romanescu acea parte considerabile, pe care daco-romanii sunt decisi a'lu conserba in limb'a loru, cumu si a'lu presenta nu numai Enropei latine, ci si altoru popóra cá proprietate drepta daco-romanésca. Inse la publicarea atátoru opuri se ceru si spese atátu de mari, in cátu ele trecu departe preste veniturile celoru mai vechi professori, inca pe atátu de bene retribuiti.

Dn. Frollo a inceputu publicarile sale lexicografice cu Vocabulariulu italiano-romanesco, in a carui frunte a pusú prefatiunea sa, si gramatic'a romanésca in usulu italianiloru. Formatulu este 8° celu mai mare de lexiconu, editiune stereotipa, facuta in Pest'a la stabilimentulu tipograficu alu societatei numite Deutsch, litere initiali pentru partea italiana, petit compactu pentru partea

*) Siebenbürgens geografisch-topografisch-statistisch-hydrographisch- und orographisches Lexicon. Wien 1839.

romanésca, prin urmare fórté merunta. Noi avemu numai primii duoi fasciclii, carii inse ajungu pe 320 pag. in câte 2 semicolóne, pâna la Manifatturiére. Speramu cá dilele acestea vomu primi si restulu d'in partea italiana-romanésca. Dn. Frollo inse a intardiatu cu editur'a numai d'in lips'a enormeloru spese care i s'au cerutu si pâna acuma. Consiliulu municipale dela Braila avuse generositatea prea rara pe la noi, cá pe langa luarea unui processu verbale fórté bene motivatu, se votodie dlui Frollo cu dat'a d'in ^{12/24} Iuniu 1868 una subventiune de 450 galb. austriaci pentru scopulu tiparirii dictionarieloru sale, fàra a'i pune alta condițiune, decátu cá auctoriulu se fia obligatu a da primariei municipale unu numeru óresicare de esemplarie, inse neci acelea gratis, ci cu pretiulu de 50 bani (50 centesime = $\frac{1}{2}$ francu) de fiacare cóla tiparita, prin urmare 100 de cóle = 50 franci séu 50 lei noi. Frumósa subventiune; cu tóte acestea, cartile dlui Frollo costandu póte de cincí ori mai multu, d-sa s'a vediutu necessitatu a recurge la bunavointi'a publicului pe calea prenumeratiunei.

Tóte trei dictionariile acelea essu in 10 fascicli, fiacare fasciclu câte 5 lei noi; stà inse in voi'a fiacarui abonatu a se retrage, dupa ce va avea pe unulu séu pe duoe d'in cele trei vocabularie, platindu pre cátu va fi primitu, de ess. dictionariulu italiano-romanesco, ori franceso-romanesco intregu. In modulu acesta italianiloru si franciloru li se va da oca siune de a invetia si cunósce limb'a daco-romanésca, éra daco-romaniloru de a'si apropria siesi cele duoe limbi romanice, fàra de a caroru literatura classica si fórté avuta, limb'a nóstra nu póte spera unu progressu atátu de acceleratu si totusi siguru, pre cátu cere in modu imperativu positiunea nóstra geografica intre atâtea elemente cu totulu heterogene.

Recomendamu cu totu-adensulu întreprinderea dlui professoriu Frollo la cea mai de aprópe atentiune a literatiloru nostrii. In cátu pentru methodulu urmatu de dn. Frollo, vedi prefatiunea sa, pe care de altu-mentrea n'ar strica se o reproduca vreunulu d'in diariile nóstre mai mari, care adeca dispunu de spatiu mai multu, pentru cá publiculu romanescu se vedia, cumu i se parea unui italianu nascutu si crescutu, limb'a romanésca cu gramatec'a si cu ortograf'a ei inainte cu cincí ani, pre candu scrisese elu ~~acea~~ prefatiune.

Illustrierter Lager-Catalog von Faesi et Frick, Buchhandlung für in- und ausländische Literatur. Wien, 22 Graben 22, 1872. Formatu de lexiconu in 2 semicolóne, pag. 187.

Nu vomu dice prea multu déca vomu sustiené, cá la popórale cele luminate ale Europei in tempulu acesta alu nostru se publica pe fiacare anu atâtea cataloge de carti, câte carti essu in limb'a nóstra pe câte unu anu intregu. Asia de ess., dupa datele statistice culese in a. 1866, in cetatea Lipsi'a (Leipzig) era pe atunci 196 (una suta nouedieci si

siese) de librării, care avea 212 proprietari, d'între cari circa 70 se ocupa nu numai cu vîndirea, ci si mai virtosu cu editiunea de carti. In Parisu, in Londonu etc. acestea cifre sunt si mai impunetorie. In Vien'a inca au inceputu se ia librariile óresicare aventu inca dela 1848 încóce, dara sub tempulu absolutismului ele suferea persecutiuni diverse. Dela 1860 încóce ferecaturele vechi au inceputu a se subtié treptatu, pàna candu astadi nu numai productele literaturii germane, ci si ale ori-carei alte natiuni au intrare libera, cu singur'a esceptiune de acelea, care lovescu de a dreptulu si pe facia in dinastia, in statu, in religiune si moralitate, cumu si in dreptulu de proprietate.

Catalógele se publica in multe mii de esemplarie si se impartu gratis la tóta lumea, pentru cá ómeniloru doritori de a se lumina se li se dea oca-siuni ample de a'si castiga ori-ce carti aru volí. Se publica si catalóge de carti vechi, rare si mai alesu de acelea care in form'a vechia, póte si in coprinsulu vechiu, nu se mai retiparescu de locu. Multe d'in acelea se cumpara cu pretiu fórte scadiutu, altele d'in contra, cu pretiu induoitu, úneori si indieítu. (Antiquaria.)

Catalogulu ddloru Faesi et Frick, carele ne stà de inainte, coprinde numai opári germane originali si traduse d'in tóte sferele activitatii spiritului omenescu, éra d'între numerósele ilustratiuni, de care este intretiesutu, sunt mai multe decopiate dupa a-deverate capete-de opera. Asia la pag. 13 una scena d'in Odisse'a lui Homeru, la pag. 33 alt'a d'in Hotii lui Schiller, la pag. 37 Cin'a Domnului cu apostolii dupa a lui Leonardo, la 39 unu capu de Hera dupa cea d'in vill'a Ludovisi, 43 capulu Roxanei, 47 Madonna (Dómn'a nóstra) de Blutenberg si unu capu de Eros d'in Vaticanu, 51 Inmormentarea lui Isusu Christosu dupa Delaroche, 73 Ultimele momente ale Mariei Stuart, 75 mîthologicu, unde Hermes (Mercuriu) duce lui Charonu unu sufletu de ai celoru repausati; 77 Judecat'a ce se tiene in Egiptu asupra unui rege mortu, 79 Phalanx macedonica in batalía, 81 Batalía între Romani si Barbari, 87 la cunoscut'a carte a englesului Carolu Bonner una ilustratiune d'in Transilvani'a (gruppa de tiegani lingurari). Mai sunt si alte ilustratiuni de arte, de architectura, istori'a naturale etc.

Librari'a Faesi et Frick inparte totu gratis inca si alte cataloge ce coprinde carti numai de specialitati, precumu pentru: Sciétiile de statu, Economi'a nationale, Agronomia, Silvicultura, cumu si de acelea ce contienu literatur'a francésca, italiana, angla.

Geografia fisica si política a Romaniei, lucrata dupa noulu programu scolariu pentru clasa a III-a primaria de Dim. Frundiescu, referentu statisticu in ministeriulu de interne. Aprobata de consiliulu per-

manentu alu instructiunii publice, si introdusa in clasa a III-a primaria. Edit. a II-a, corectata si adaogata. Bucuresci, 1871. Librari-editori George Ioanide & Comp.

Dn. Frundiescu dice in prefatiunea sa:

„De 11 ani fostele principate (Moldov'a si Valachi'a) suntu unite intr'unu singuru principatu, si pàna astadi Romaniaea nu'si are geografia sa propria.

Cele doue geografii ce serva de studiu claseloru primari, tratéza, una pre Romaniaea intréga numai in 18 pagine, ear a dou'a tratéza deosebitu cele doue vechi principate si Basarabia anecsata, in 26 pag. 8°.

Amendoue aceste geografii tratéza dar, fórte pre scurtu, materiile relative la cunoscuti'a tieriei, in càtu elevii, d'in notiunile aceste limitate capatate in scóla, remanu mai cu nimicu, dupa ce esu in societate, si astufeliu se vedu adulti cu ocupatiuni insemnate, necunoschèndu'si pre deplinu tier'a loru.

Cá se contribuui si eu, cu slabele mele poteri, la progresulu si respandirea sciétiiei celei mai trebuitóre fiacarui cetatiénu, am prelucratu Geografia fisica si política a Romaniei dupa noulu programu scolariu, pentru clas'a a III-a d'in scólele primarie, precumu si pentru scólele normale si reale.

D'in observarea acestei carti se va incredintia ori cine, ca geografia de facia este studiulu celu mai sistematicu si completu alu tieriei, ce a aparutu pàna astadi la noi; cà-ci afara de statistica si organizarea, care pàna acumu mai nu erau cuprinse in puçinéle nóstre geografii, se arata pentru antei'a óra, in partea I-a numirea muntiloru, déluriloru, movileloru, sie-suriloru, vailor, riuiloru, píraelor, lacuriloru, baltilor, apelor minerali si insulelor; la partea a II-a se arata asemenea, între altele, numirea cetatiloru istorice si a totoror monastiriloru si schituriloru.

Editiunea antei'a si-au procurat'o mai multu particularii, d'in cauza ca a aparutu dupa deschiderea scóleloru; acumu inse speru ca onorabilulu corpu inteligentu alu dloru institutori, va introduce cu placere acésta carte didactica, in clas'a a III-a primaria, dela 1. Sept., cá un'a ce este antei'a de feliulu acesta in Romani'a libera, si in consideratie inca, ca cu totii trebue se avemu numai scopulu de a deveni folositori tinerimei si patriei.

In librari'a G. Ioanide & Comp. in Bucuresci se afla urmatóriele carti de vîndiare:

Popu I. Abecedariu fórte simplu si inlesnitoriu, 28 bani.

— Prim'a carte a copilariei, cu lectiuni de morala, 42 bani.

— Tractatu de morala, dupa Amvro Rendu, 1 lei n.

— Prescurtare de Arithmetica, noua edit. 33 b. Laurianu. Elemente de Istori'a Romaniloru, noua edit. 45 bani.

— Elemente de Cosmografia, noua ed. 20 bani.

Petrariu I. Elemente de cosmografia, noua edit. 1 leu n. 10 bani.

— Elemente de aritmetica, noua edit. 1 l. n. 25 b.

— Elemente de geografia fisica. 67 b.

Manliu I. Sintacs'a propositiiloru si a fraseloru, noua edit. 84 b.

Gorjanu A. Elemente de geografia fisica si politica, cosmografia, noua edit. 84 b.

Zamphirolu A. G. Elemente de caligrafia, forte metodicu, noua edit. 20 b.

Popu A. Caligrafia elementara, 17 b.

— Caligrafia completa, 85 b.

Boteanu R. Geometri'a simplificata, dupa Laplaine, 2 l. n.

Creanga etc. Metod'a noua de citire si de scriere, noua edit. 45 b.

— Invetiatoriulu copiiloru, carte de cititu, Iasi, 90 b.

Dorseu I. A. Geografia generala, Iasi.

Frundiescu D. Tablou practicu de mesurile noie prefacute in cele vechi si vice-versa, 1 leu n.

Antonescu G. M. Dialogu romano-francesu, noua edit. 1 l. 50 b.

Badilescu I. Gramatic'a limbei rom., part. I. 1 l. 68 b.

— Partea formala, 1 l. 25 b.

— Partea sintactica, 1 l. 68 b.

Ionescu I. Elemente de istori'a naturala, ilustratu cu 300 gravuri.

Ciceronis oratio pro Milone, noua edit. cu unu argumentu si note roman., dupa E. Sommer carton. 50 bani.

Ciceronis de senectute Dialogus, noua edit. cu unu argumentu si note roman. carton. dupa V. Paret 50 bani.

Ciceronis somnium Scipionis, noua edit. cu note in romanesce, dupa L. Quicherat, carton. 50 b.

Lhomond. De viris illustribus, noua edit. cu note rom. si unu vocabulariu latino-romanu, 1 leu 50 bani.

Phaedri Fabularum libri quinque, noua edit. cu o notitia asupra lui Phaedru, cu note rom. si unu vocabulariu latino-romanu dupa E. Talbert.

Preda D. N. Dictionariu latino-romanu, edit. noua, 1 vol. 8 mari, 7 lei n.

A esitu de sub pressa:

Vocabulariu completu

pentru opurile lui Caiu Iuliu Cesare si ale continuatoriloru lui.

Prelucratu dupa vocabulariulu lui G. Chr. Crusius si inavutitu de Dr. Vasilie Glodariu, professoru de limb'a elina si germana la gimnasiulu plenariu

rumanescu din Brasiovu. 1871. Römer & Kamner, tipografi, editori si provedietori. 8° mare, litere garmondu; circa 23½ côle, cu una prefatiune de 29 pagine, despre care nu ne induoimu cà va trage de aprópe luarea-mente a filologiloru nostrii, pentrucà in partea cea mai mare a sa se ocupa de cestiuni filologice. Vocabulariulu in sinesi va fi de mare folosu tenerimei ce are de lucru cu resp. auctori latinesci.

Pretiuulu unui esemplariu 1 fior. 80 cr. val. a., séu in lei noi 4 si 20 bani. Se póte trage dela editorii Römer & Kamner.

DICTIONARIULU UNGURESCU-ROMANESCU

compusu de Georgie Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 côle, se afla depusu spre vendiare la librariile d'in Brasiovu, Sibiiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sigetu, cu pretiuulu originale ficu 3 fr. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, si 3 fr. 20 cr. v. a. legatu usioru. Anume pentru comitate sunt depuse in Clusiu la librariile dloru I. Stein si Lad. Demjén. In Sibiiu la librari'a Iulius Spreer.

Contribuiri in favorea fondului de academia.

1) Prin dn. advocatu si directoriu alu despart. cerc. alu Deesiului, Gabriele Manu s'au tramesu 11 fr. v. a. si anume:

a) Prin staruinti'a dlui Athanasie Georgiu dela comun'a Strimbu dupa consemnarea Nr. 72 s'au incassatu 8 fr. 20 cr. dela urmatorii contribuitori: Atanasiu Georgiu 36 cr. Aritonu Vladu 28 cr. Nichit'a Georgiu a lui Dumitru 10 cr. Ioanu Georgiu, curatoriu prim. 10 cr. Tanasie Petrutiu a lui Todoru 3 cr. Ioanu Georgiu a lui Mihaiu 10 cr. Ioanu Petrutiu, magogianulu 20 cr. Simonu Grauru 3 cr. Filipu Tecariu 10 cr. Baseric'a gr. cath. d'in Strimbulu 1 fr. Pentru 2¼ mertie de cucurudiu adunate dela comuna, prefacunduse in bani, s'au incassatu 5 fr. 50 cr. Ioanu Petrovanu 10 cr. Anania Georgiu 20 cr. Pinteleiu Georgiu 10 cr.

b) Prin staruinti'a dlui Vasiliu Hozanu, parochu dela comun'a Fodor'a romana dupa consemnarea Nr. 123 s'au incassatu 2 fr. 85 cr. si anume dela urmatorii contribuitori: Vasiliu Hozanu, parochu in Fodor'a rom. 1 fr. Cosm'a Maieriu, econ. 20 cr. Ioanu Domse, curat. prim. 20 cr. Gavrila Serbanu, jude com. 20 cr. Vasilie Domse 10 cr. Georgie Hozanu 10 cr. Ilie Serbanu 5 cr. Vajda Sándor, proprietariu 1 fr.

Sumele de sub a) si b) facu 11 fr. 5 cr., d'in care s'au tramesu la asoc. 11 fr. v. a.

2) Prin dn. protonotariulu tribun. reg. in Zelau, Andreiu Cosm'a s'au tramesu 66 fr., adunati prin staruinti'a zelosului barbatu natiunale, Ioanu Popu, propriet. in Dominu, si anume:

a) Dela comun'a Dominu constatoria de 1000 suflete, dela ficare sufletu câte 1 cr. pre unu anu = 10 fr., pre 5 ani incependu dela 1870—1875 preste totu s'au tramesu 50 fr.

b) Dela dn. Gavriila Ciomosiu d'in Siomiosiu 5 fr.

c) Dela dn. Gregoriu Giurco d'in Dominu 2 fr.

d) Dela dn. Vasiliu Oprisiu d'in Dominu 1 fr.

e) Dela dn. Ioanu Popu d'in Dominu 2 fr.

f) Dela dn. Ioanu Maioru d'in Napradea 1 fr.

g) Dela dn. Vasiliu Andercanu d'in Guresleu 2 fr.

h) Dela dn. Andreiu Cosm'a d'in Zelau 1 fr.

i) Dela dn. Teodoru Popu d'in Basesci 1 fr.

k) Dela dn. Grigoriu Popu d'in Firminisiu 1 fr.

Sum'a 66 fr.

Sibiiu, 20. Fauru 1872. Dela secret. asoc. trans.